

معنی لغت‌های مهم درس

اسرار:	راز، جمع سر	سعادت:	خوشبختی
عاجز:	ناتوان	عزیز:	بزرگواری
عنب:	انگور	غفلت:	بی‌خبری
گرم:	بخشش	لیل:	شب
مستمع:	شنونده	مسخر:	تحت فرمان، رام، مطیع
منزل:	مقصد	نقش:	نشان، نگار
نهار:	روز	الوان:	رنگارنگ
یاقوت:	سنگ قیمتی	اقرار:	اعتراف
انعام:	نعمت، بخشش	تنبیه:	آگاه کردن، بیدار کردن
جهالت:	نادانی	حیران:	متحیر، سرگشته
حیف:	افسوس	خار:	تیغ
خداوند دل:	صاحب دل	راست روان:	افراد درست کار
رخ:	صورت	زرین:	طلایی

معنی آیات

بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار	خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار
با نام خدایی آغاز می‌کنیم که آفریننده روح و عقل و آدمی است؛ هیچ فکری نمی‌تواند از این اندیشه بالاتر و برتر برود.	دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
آفرینش همه تنبه خداوند دل است	او خدایی است که آفریننده همه چیز است؛ جهان مادری و جهان آخرت، خدایی که روزی می‌رساند و راه را به ما نشان می‌دهد.
این همه نقش عجب، بر در و دیوار وجود	هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار
خداوند همه چیز را آفریده است؛ کیوان بالاترین سیاره آسمان، آسمان گردنده، ماه پر نور و سیاره ناهید و خورشید	کوه و دریا و درختان، همه در تسبیح‌اند
نه هم مستمع، فهم کند این آسرار	تلاش برای دیدن خداوند کار بیهوده‌ای است و این کار به جز آزدن و رنجاندن چشم‌ها، فرجامی ندارد.
خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند:	آخر ای خفته، سر از خواب جهالت، بردار؟
مسائلی است که با چشم دیده می‌شود. از این روی، آنچه که فراتر از دیدن و احساس انسان باشد، غیر قابل درک و فهم است.	تا کی آخر چو بنفشه، سر غفلت در پیش؟
چون خداوند را آنچنان که شایسته اوست، نمی‌توانیم بشناسیم، پس آن چنان که شایسته اوست، وی را نمی‌توانیم ستایش کنیم.	حیف باشد که تو در خوابی و نرگس، بیدار
بنابراین، باید چون و چرا درباره خداوند را کنار بگذاریم و کمر بندگی برای اطاعت خداوند ببندیم.	

یا که داند که بر آرد گل صد برگ از خار؟	که تواند که دهد میوهٔ ألوان از چوب؟
انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.	انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.
فهم، عاجز شود از حقهٔ یاقوت انار	عقل حیران شود از خوشهٔ زرین عنب
پاک و بی عیب خدایی که به تقدیر عزیز	انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.
ماه و خورشید مُسخر کند و لیل و نهار	تا قیامت سخن آندر کرم و رحمت او
انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.	انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.
همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار	نعمت بار خدایا، ز عدد بیرون است
شکرِ انعام تو هرگز نکند شکر گزار	انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.
راستی کن که به منزل نرسد، کج رفتار	سعدیا، راست روان گوی سعادت بردند
انسان دانا و آگاه در انجام کارها موفق و پیروز است. آگاهی و دانش سبب شادابی و نشاط دل انسان می‌شود.	

خود ارزیابی

- سوال ۱:** چند نمونه از جلوه های زیبایی آفرینش و نعمت های خدا را در درس، بیابید و بیان کنید.
- عقل حیران شود از خوشهٔ زرین عنب
که تواند که دهد میوهٔ ألوان از چوب؟
پاک و بی عیب خدایی که به تقدیر عزیز
- فهم، عاجز شود از حقهٔ یاقوت انار
یا که داند که بر آرد گل صد برگ از خار؟
ماه و خورشید مُسخر کند و لیل و نهار
- سوال ۲:** مفهوم آیهٔ ۴۴ سورهٔ «اسراء» با کدام بیت درس، تناسب دارد؟
کوه و دریا و درختان، همه در تسبیح‌اند
یعنی چیزی در جهان نیست، مگر آنکه خدا را تسبیح کند و به پاکی بستاید، لیکن شما تسبیح آنها را نمی‌فهمید.
- نه هم مستمعی، فهم کند این آسرار
- سوال ۳:** پیام بیت پایانی شعر را توضیح دهید.
سعدیا، راست روان گوی سعادت بردند
راست گویی و کردار راست باعث خوشبختی و آرامش انسان و دروغ گفتن باعث شکست و ناکامی می‌شود.
- راستی کن که به منزل نرسد، کج رفتار
- سوال ۴:** چرا انسان‌های نمی‌توانند شکرگزار نعمت‌های الهی باشند؟ چون آفریده‌ها و نعمت‌های خدا بی‌شمار هستند.

گفت و گو

- سوال ۱:** دربارهٔ پیام این درس با هم گفت‌وگو کنید.
- ۱- آفریده‌های خدا برای آگاه کردن دل انسان‌های صاحب دل هستند. ۲- همهٔ آفریده‌ها در حال تسبیح خداوند هستند.
۳- مرغان سحر به انسان غافل می‌گویند که از خواب غفلت و بی‌خبری بیدار شود. ۴- خداوند از هر عیب و نقصی دور است

سوال ۲: جلوه‌های زیبایی منطقه و محلّ زندگی خود را ذکر کنید و دربارهٔ عبرت آموزی آنها بحث کنید. محلّ زندگی من بسیار زیباست این منطقه کوه‌های بلند با صخره‌های صاف و دره‌های عمیق و کوه‌پایه‌های نسبتاً هموار دارد. دره‌ها پر از آب و کوه پایه‌ها پوشیده از درخت‌های میوه هستند. در کوه‌ها علف و گل‌های رنگارنگ می‌روید و چشمه‌های جوشان با آب‌های زلال جاری می‌شود. زیبایی آفرینش که انسان را محو تماشا می‌کند و انسان را به خالق هستی رهنمون می‌سازد.

نوشتن

سوال ۱: مترادف واژه‌های زیر را از متن درس بیابید و بنویسید.

شگفت:	عجب	آگاهی:	تنبيه	ستایش خداوند:	تسبیح
خداوند:	مستمع	شنونده:	مستمع	نادانی:	جهالت
انگور:	عنب	رام:	مسخر	روز:	نهار
مقصد:	منزل	خوشبختی:	سعادت		

سوال ۲: در بیت‌های زیر از کدام عناصر زیبایی سخن، استفاده شده است؟

خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند
تشخیص (جان بخشی به اشیا): حرف زدن مرغ سحر
تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش؟
حیف باشد که تو در خوابی و نرگس، بیدار

تشبیه: انسان، مخاطب: (در این مصراع غایب است) مشبه، چو: ادات تشبیه، بنفشه: مشبه به، سر غفلت در پیش داشتن: وجه شبه آرایه تضاد هم در خواب و بیدار

سوال ۳: بیت دوم درس را در یک بند، توضیح دهید.

آفرینش همه تنبه خداوندِ دل است
دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
آفریده‌های خدا بسیار متنوع و گوناگون هستند. این آفریده‌ها با نظم و فلسفه خاصی آفریده شده‌اند. انسان‌های عاقل با دیدن زیبایی‌های طبیعت و آفریده‌های خدا، به وجود خالق بی‌همتا پی می‌برند. یعنی آفریده‌های خدا باعث آگاه شدن انسان عاقل می‌شوند. کسی که به وجود خداوند اعتراف نمی‌کند اصلاً دل ندارد.

معنی عبارتهای حکایت

افسار اسب کشید و ساعتی درنگ کرد = اسب را نگه داشت و مدتی در آن مکان توقف کرد
می‌گوید: معرفت این است که من در آنم. = می‌گوید: شناخت آن چیزی است که من انجام می‌دهم.
گرد خویش می‌گردم و پیوسته در خود سفر می‌کنم تا هر چه نباید. از خود دور گردانم. = دور خودم می‌گردم و مدام در درون خودم سفر می‌کنم تا چیزهایی را که نباید در من باشد (مسائل منفی)، از خود دور کنم.